

GROEN

IVN-AFDELING
GELDEPATERSONCHEN

NUMMER 12
MAY 2015

Bestuur IVN Eelde-Paterswolde

Voorzitter	Leo Stockmann Anemoonweg 40 9765 HG Paterswolde	e-mail: glstockmann@hotmail.com tel: 050-3095304
Secretaris	Hannie Koeleman- Lusink Hemstukken 32a 9761KM Eelde	e-mail: koeleman95@home.nl tel: 050-3095807
Penningmeester	Henk von Eije Burg. Legroweg 8 9765 AE Paterswolde	e-mail: voneije@gmail.com tel: 050-3092973 NL59INGB0000820257
Lid	Ep de Boer Ter Borchlaan 29/A 9728 XA Groningen	e-mail: e.deboer@home.nl tel: 050-5266364
Lid	Aafke Pot-Ellen Zuurstukken 76 9761 KN Eelde	e-mail: a.j.pot-ellen@home.nl tel: 050-3095518
Lid	Willem Zandt Burg. J.G. Legroweg 19 9765AD Paterswolde	e-mail: wzandt@hetnet.nl tel: 050-3094264
Lid	Agaath AB-van Zanten Goudsbloemweg 32 9765HS Paterswolde	e-mail: agaath.ab@ziggo.nl tel: 050-3093113

Werkgroepen en contactpersonen

Bomen, ruimtelijke ordening en milieu:	Agaath AB	3093113
Tentoonstellingen en publiciteit:	Leo Stockmann	3095304
Planten:	Ferry Wilkens	3092348
Vogels:	Leo Stockmann	3095304
Jeugd:	Aafke Pot	3095518
Vlinderkampje:	Tineke van den Berg	3094337
	Jille Eilander	3091918

Voorwoord

De vrolijkheid van de zingende vogels in voorjaar en zomer ligt weer achter ons. Voor ons ligt een kleurrijk palet van de herfstbladeren. Elke periode van het jaar valt wel ergens van te genieten. Ik hoop dat u dat met volle teugen gaat en kunt doen.

De “Open middag” van onze IVN-afdeling op zondag 13 september was succesvol. Het fraaie weer lokte velen, volwassenen en kinderen, naar ons Vlinderkampje toe. Voor diegenen die zich met de voorbereiding, opbouw, bemensing van de stand en begeleiding van doe-activiteiten hebben beziggehouden is zo'n goede belangstelling een mooie beloning voor hun inzet. In deze Groen al een verslagje van de gebeurtenis. Over twee jaar de volgende “Open middag”.

Begin 2016 start een Natuurgidsenopleiding, georganiseerd door de IVN afdelingen Zuidlaren, Vries, Eelde-Paterswolde en Aa en Hunze. De voorbereiding door een werkgroep is in volle gang. Lees het artikel in deze Groen: Natuurgids worden? Ik hoop dat ook een aantal personen uit ons dorp en directe omgeving aan de opleiding van anderhalf jaar mee gaan doen en zich gaan inzetten voor onze afdeling.

Het lezingen/excursie programma biedt u weer veel afwisseling. Gerenommeerde sprekers komen naar Ons Dorpshuis om hun verhaal te doen. Zelf kunt u aan de slag om bollen van stinzenplanten te poten. Iets bijzonders zijn de twee lezingen over natuurfotografie door drie IVN fotografen. Zij willen hun kennis en ervaring graag aan u overbrengen zodat u nog betere foto's kunt maken.

Veel genoeg gewenst bij het lezen van de artikelen en het bekijken van de bijbehorende foto's in deze Groen.

Ik zie u graag bij de activiteiten.

Leo Stockmann, voorzitter

Foto omslag: Herfst in De Braak

foto Leo Stockmann

Inhoudsopgave

Bestuur en werkgroepen IVN Eelde-Paterswolde	2
Voorwoord	3
Inhoudsopgave	4
Overzicht activiteiten programma najaar/winter 2015-2016	5
Verslagen van de activiteiten van de afgelopen zomer	6
Excursie Nationale vogelweek	7
NL doet: zwerfvuil actie Spierveen	8
Slootjesexperts	9
Fietstocht door de Onlanden	10
Open middag op het Vlinderkampje	12
IVN aanwezig op Open dag 't Hoogeveld	14
Vogelwerkgroep maakte boottocht: Toppers kijken	16
Het Archief.	17
Programma IVN Eelde Paterswolde najaar/winter	22
Programma IVN Vries	26
Bijzondere bank	28
Nieuw meubilair in het Vlinderkampje	29
Huiszwaluwen in Eelde Paterswolde	32
Vogeldrama	33
Kerkuil	34
Otterpassage Eelderdiep	34
Turfmakerij in Paterswolde	35
Zwaardrus	37
Vogelkijkscherm	38
Natuurgids worden?	38
KNNV en IVN nader tot elkaar	39
Medewerkers van de werkgroepen	41

Overzicht programma najaar en winter 2015-2016

Zondag 18 oktober:	Paddenstoelen excursie o.l.v. Henk van den Brink
Zaterdag 7 november:	Nationale Natuurwerkdag Bollen poten in De Braak
Zondag 22 november:	Ganzenexcursie naar het Zuidlaardermeer gebied
Dinsdag 29 december:	Snertwandeling bij Lieveren
Dinsdag 19 januari:	Lezing over otters door Addy de Jongh
Dinsdag 26 januari:	Lezing Fotograferen in de natuur 1
Dinsdag 2 februari:	Lezing Fotograferen in de natuur 2
Donderdag 18 februari:	Lezing over stinzenplanten door Heilien Tonckens
Dinsdag 1 maart:	Lezing over vlinders door Geert de Vries
Dinsdag 15 maart:	Algemene ledenvergadering

Jonge bosuil in Vennebroek.

foto: Yvonne Robert.

Verslag Excursie Nationale Vogelweek, 17 mei 2015

Voor de 'vroege' vogelexcursie, we startten om 8.00 uur, door Vennebroek-Friescheveen hadden zich 18 personen aangemeld, waaronder enkele kinderen. Gelukkig hadden we twee gidsen ter beschikking, Anne van der Zijpp en Leo Stockmann, beiden van de Vogelwerkgroep, zodat de groep gesplitst kon worden. Vogelbescherming Nederland had een leuke vogelsoortenkaart gemaakt voor de deelnemers. Zo kon van de meeste gehoorde soorten ook snel het plaatje erbij gevonden worden. Gedurende de tocht hadden we meerdere prachtige waarnemingen. Direct na de start al een grote bonte specht die de jongen voerde; de ingang van de nestholte bevond zich aan de onderzijde van een zijtak van een eik. Op Vennebroek zat een jonge bosuil verscholen tegen een boomstam aan. We hoorden een lachende groene specht en keken naar de visdiepjes boven het water van het Friescheveen. Een koekoek liet zich vanuit de top van een dode boom in het moeras van de Camphuispolder prachtig bewonderen en horen, minuten lang! Verrekijkers en telescopen kwamen goed van pas. Enkele personen hadden nog nooit een koekoek gezien, laat staan zo mooi en zo lang. Ook een sprinkhaanzanger liet zich goed bewonderen en zien en op de terugweg hoorden en zagen we nog een kleine bonte specht. De teller stond na afloop van de excursie, ca. 10.30 uur, op zo'n 40 soorten, waaronder een scala aan zangers. Met de excursie hebben we weer een mooie groep in vogels geïnteresseerden een plezier gedaan.

Leo Stockmann

Brood- en banketbakkerij Dunnewind

*"De warme bakker:
voor wie van lekker brood houdt"*

Hoofdweg 142 - Paterswolde - telefoon 050-3091472
www.bakkerijdunnewind.nl

NL doet: Zwerfvuilactie Spierveen

IVN Eelde-Paterswolde (met name Aafke Pot) organiseerde in samenwerking met buurtbewoners op 21 maart 2015 een opschoonactie langs watergangen en aangrenzend plantsoen in Spierveen. Uit een ogenschijnlijk vrij schone omgeving werd toch veel zwerfvuil opgepakt en opgevist. In totaal bijna drie vuilniszakken vol. De gemeente had afvalgrijpers beschikbaar gesteld. Los plastic, drankverpakkingen, vuurwerkrestanten, aanstekers, fietsonderdelen e.a. vormden de verzameling. De kinderen kregen een oorkonde als bewijs voor hun inzet bij deze nuttige actie. De natuur heeft er baat bij. Ook de Dorpsklanken besteedde aandacht aan deze actie.

Leo Stockmann

De opruimers

Foto Leo Stockmann

Jentigmode
Hoofdweg 77 - Eelde
Tel. 050 - 737 0304
www.jentigmode.nl

OPENINGSTIJDEN
Dinsdag t/m vrijdag: 10.00 - 17.30 uur
Zaterdag : 10.00 - 17.00 uur

Slootjesexperts!

Op 14 en 15 juni waren de landelijke IVN slootjesdagen. Op zondag 15 juni heeft onze afdeling een slootjesactiviteit georganiseerd. Locatie was deze keer de vijver in het park aan de Pinksterbloem. Ik heb nooit geweten dat er zoveel leeft in deze vijver! Twintig kinderen en hun ouders hebben zeer fanatiek gevestigd en een ongelooflijk aantal verschillende waterdieren gevonden. Samen hebben we een lijst gemaakt van alle gevonden dieren en ontdekt dat deze er bijzonder, grappig, af en toe met aparte koppen, poten en lijven, maar toch mooi uitzien. De diertjes bewegen en zwemmen allemaal verschillend, op de kop of kronkelend, kriskras door het water of liggend op de bodem. Sommige diertjes hebben prachtige of enge namen zoals: kokerjuffer, schrijvertje, staafwants, bloedzuiger of bootsmannetje. Nieuw gevonden diertjes werden in een cuvet gestopt, zodat we de waterdieren nog beter konden observeren. Bijzondere vangsten waren een jonge snoek en een grote spinnende watertor (=pekzwarte watertor). Na het bewonderen van de diertjes hebben we ze natuurlijk weer veilig teruggezet in de vijver.

Waterbeestjes vangen

Foto: Han Olff

Naast het vangen van waterdieren hebben we thee gedronken van de watermunt die langs de vijver groeide. Vooral de ouders vonden dit een verrassing

De kinderen konden met proefjes ontdekken waarom een schaatsenrijder op het water kan lopen en hoe de verhouding van zoet/zout water en ijs op de aarde verdeeld is.

Het was een leuke middag met enthousiaste kinderen en ouders!

Rolinka Bouwmeester

Verslag Fietstocht door de Onlanden, 28 juni 2015

Het weer was van betrokken tot zonnig, er stond weinig wind en de temperatuur was iets boven de 20 graden. De 16 deelnemers o.l.v. Leo Stockmann hadden voor fietsen-in-goede-staat gezorgd. Dus alles was in orde om een goede tocht te maken. En dat gebeurde ook. We fietsten vanaf het Kampje in het centrum van Eelde door de voormalige Peizer- en Eeldermeden, staken bij Peizermade het Peizerdiep over om via de Onlandse dijk (met een laag hoogholtje over de slenk) het monument van het oerbos te bereiken en even verderop de Mijmerbank bij de Blauwvennen, waar we gezellig konden picknicken.

Picknick op de Mijmerbank.

Foto Henk von Eije

Natuurlijk hadden we onderweg genoten van de uitzichten, de flora en de fauna.

Via de Hooiweg bereikten we Roderwolde en vandaar fietsten we via de Stenhorsten naar Peize en tenslotte Eelde. Tussen Peize en Eelde bekeken we nog even de nieuwe bruggen (auto's en fietsen gescheiden) over het Eelderdiep met ottervriendelijke onderdoorgangen. De informatie op de nog niet zo lang geleden uitgebrachte kaart van het Onlandengebied was gedurende de tocht goed van pas gekomen. Voor zover u deze kaart nog niet hebt is het aan te bevelen deze te verkrijgen. U beleeft dan de Onlanden beter.

Leo Stockmann

HOOFDWEG 179A
9765 CC PATERSWOLDE
050-7676292
EMAIL: INFO@FIETSE.NU

GEOPEND: MA./M Do. 9:00-18:00, VR. 9:00-20:00 EN ZA. 10:00-16:00

Praktijk Fysiotherapie
Fysiek de Baas

Fysiek de Baas
Industrieweg 1
9765 BL Paterswolde
050-3090599
@:info@fysiekdebaas.nl

Open middag op het Vlinderkampje 13 september 2015

De lange rij (kinder-)fietsen en vele geparkeerde auto's op de parkeerplaats van Lemferdinge kondigden zondag al iets aan. Wie verder liep langs de duizenden springbalsemien werd op het Vlinderkampje verrast door een zeer gezellige sfeer, door interessante informatie bij de kramen van bijenman Frits Kruse, van volkstuinvereniging "Het Oosterland", van Natuurmonumenten en natuurlijk van onze eigen IVN. Antje van Til, met rode cape en hoed (à la rattenvanger van Hamelen), nodigde kinderen (en ouders) uit te komen luisteren naar bijzondere verhalen van verhalenvertellers. De natuurzoektocht voerde kinderen langs reuksokken, vlinderapp, allerlei planten en beesten, langs een telescoop (met in beeld blauwe reiger en buizerd) en eindigde met blinddoek-op langs een gespannen touw op een heuvel in De Duinen. Sommige kinderen wilden graag zelf dier worden. Geen probleem, Jolanda van der Bosch schminkte ze vakkundig tot leeuw, tijger of poema. Op de weiheuvel hadden de zeisdemonstraties van Ep de Boer veel belangstelling. Naar schatting 150 tot 200 mensen, onder wie

veel kinderen, hebben de Open middag bezocht. Mede dankzij het mooie weer en de degelijke voorbereiding een groot succes! Er zijn veel foto's genomen. Een selectie daarvan kunt u hier zien en op onze site.

Tineke van den Berg

De voorzitter bedankt de excursieleiders na de wandelexcursie op 9 juni in het natuurgebied Kardinge Foto Gerbrig Rietema

IVN aanwezig op Open dag 't Hoogveld op 20 juni 2015

Schilderijtjes maken

Er was veel te doen op 't Hoogveld (kijkboerderij) die dag. Kinderen mochten ravotten op en slingeren boven strobalen en konden pony gaan rijden, er werden schapen geschoren, er kon een huifkartochtje worden gemaakt, enz. Stands waren er van diverse organisaties. Bij onze stand konden kinderen een schilderijtje maken o.l.v. Tonnis de Boer uit Bunne en onze Aafke Pot had bedacht wormenhotels te laten maken door de kinderen. Ook waterbeestjes en opgezette vogels konden worden bewonderd en van de kerkuil konden de braakballen worden uitgeplozen. De activiteiten bleken in de smaak te vallen. Dank aan al diegenen die zich hebben ingezet om onze afdeling zo te promoten.

Tekst en foto's Leo Stockmann

Wormenhotels maken

Uilenballen uit pluizen

Vogelwerkgroep maakte boottocht: Toppers kijken

Het was weer eens wat anders: met een boot mee om over het IJsselmeer te varen vanaf Enkhuizen naar het nieuw aangelegde vogeleiland De Kreupel, op 7 maart. De boot was de MS Friesland, eens de veerboot van Harlingen naar Terschelling. De boot was vol met vogelaars, onder wie 9 van onze Vogelwerkgroep (plus 2 introducés). Hoewel ons vele duizenden toppereenden ‘beloofd’ waren, bleek dat toch wat tegen te vallen, hoezeer de vele telescopen ook hun best deden.

In het ruim bezochten we nog een lezing van Mennobart van Eerden over ‘Toppers in een veranderende omgeving’. We deden ook aan een prijsvraag mee, en laat ik nou ook nog in de prijzen vallen. Een boek, ‘Voor Vogels de wereld rond’ van Gerard Ouweneel, iemand van naam in de vogelwereld. Zo’n boek lees je als vogelaar snel uit, het zijn interessante verhalen. Natuurlijk kan het boek van mij geleend worden.

Info over de boottochten op www.fogol.nl

Leo Stockmann

Vogelwerkgroep voor de MS Friesland

Het Archief.

In de bestuursvergadering is de toekomst van het archief regelmatig aan de orde geweest. We hadden wat zorgen om het voor de toekomst goed te bewaren. Door de jaren heen waren de stukken nogal verspreid geraakt bij de bestuursleden en oud-bestuursleden.

Door deze situatie was er het gevaar dat de verschillende stukken zoek zouden raken en verloren zouden gaan voor de volgende generatie.

De stichting Ol Eel heeft als doelstelling de geschiedenis in alle schakeringen van Eelde-Paterswolde en Eelderwolde levend te houden, dus ook van de verenigingen.

Bij het bestuur kwam meer en meer het besef om hier gebruik van te maken. Een belangrijk punt in de overweging hierbij is dat het archief niet meer eigendom is van onze vereniging, maar van de stichting Ol Eel.

We hebben de heer Grootjans, die zich hier mee bezig houdt bij Ol Eel uitgenodigd om in een bestuursvergadering toe te lichten hoe een ander in zijn werk gaat.

Duidelijk werd dat alle belangrijke stukken gearchiveerd moesten worden op datum en een dossiernummer krijgen.

Ol Eel wordt eigenaar van het archief, maar het zal altijd via haar toegankelijk zijn voor de leden van onze vereniging.

Na het gesprek met de heer Grootjans heeft het bestuur besloten om het archief bij Ol Eel onder te brengen.

Begin 2013 is al het materiaal verzameld en aan Ol Eel aangeboden, zie Groen voorjaar 2013. De verwachting was dat het zeker twee jaar zou duren dat Ol Eel de belangrijkste stukken bij elkaar gebracht en gearchiveerd zou hebben, omdat ze ook met andere archieven bezig was.

Blij verrast waren we dat begin dit jaar het archief klaar was, mede omdat, zo zei Ol Eel, onze Agaath Ab door de jaren heen het archief goed geordend bijgehouden had.

Op 10 maart 2015 heeft de officiële overdracht van het archief van het IVN Eelde-Paterswolde aan de stichting Ol Eel plaatsgevonden.

Het archief wordt elke 5 jaar bijgewerkt. Het wordt bewaard in het Gemeentehuis te Vries in een speciale droge en zuurvrije ruimte.

Het bestuur heeft er alle vertrouwen in dat het archief voor de toekomst op verantwoorde wijze is gewaarborgd.

Ep de Boer, contactpersoon IVN archief.

De overdracht van het archief door Leo en Hannie aan Evert Grootjans.

Foto Ep de Boer

printstudio

voor al uw drukwerk!

Mercuriusweg 11
9482 WK Tynaarlo
Tel.: (0592) 54 45 41
Fax: (0592) 54 46 31
www.printstudiozeven.nl
E-mail: info@printstudiozeven.nl

Opentijdstijden:
maandag t/m vrijdag
van 09.00 - 17.00 uur

SIL S&DASILVA
SPETTERENDE D'AMIESMODE

Sandwich | Dess | Banoffee | Espresso | Tramontana | Supertrain | 30 Feet | Nick-Jeans | Zizo-Jeans | Mars | Pasta | E-Deli
& Wings of Wonders | Anna Parker | Malvin | Studio | Aneljac | Pop | X-change | Fab | Pastry | Sorbet

www.film.com

STER ACCOUNTANTS SCHEIDINGSADVIES

Gratis inloopspreekuur Paterswolde
iedere donderdag 15.00 - 17.00 uur

Jan Pelleboerplein 1, 9765 BR Paterswolde
Tjolk 14, 9606 RD Kropswolde
Tel. 050 3090233

www.steraccountants.nl
info@steraccountants.nl
www.sterscheidingsadvies.nl
info@sterscheidingsadvies.nl

UW FINANCIËLE HUISARTS

KOM KIJKERS KIJKEN

**Foto Sipkes
De Verrekijker-
specialist**

**Swarovski
Leica
Zeiss
Bynolyt
Vortex**

Verrekijkerwinkel.nl

SIPKES [●]

**Poelestraat 19
050-312 86 84
Groningen**

Schade maken is geen kunst

Schade herstellen wel.

AUTOSCHADE HERSTEL
VAN KALKER

Industrieweg 12, 9765 BL Paterswolde, Telefoon 050 - 309 2516

Fax 050 - 309 5639, www.vankalker.nl, info@vankalker.nl

Vos Vision Optiek heeft stijl voor ogen...

EMPORIO ARMANI ESPRIT GUCCI DIESEL RALPH LAUREN DOLCE & GABBANA

Vos Vision Optiek combineert de oogzorg van de optometrist met de trends van de toonaangevende modemerken als Esprit, Gant, Dolce & Gabbana, Diesel, Mexx, Ray-Ban etc. Kwaliteit en mode voor uw ogen.

VOS VISION
OPTIEK

Hoofdweg 179F, Paterswolde www.vosvision.nl
tel. 050 - 309 18 88 | fax 050 - 309 21 44

	<p>HET EKO HUIS <small>BIOLOGISCH WINKELHUIS</small></p>	<p>"Florahof" Tuincentrum <i>Aangesloten bij de Vereniging van hoveniers en groenvoorzieners</i></p>
<p>WELKOM BIJ HET EKOHUIS, BIOLOGISCH WINKELHUIS</p>		<p>Tuinaanleg Beplanting Onderhoud</p>
<p>WIJ ZIJN OOK ONLINE TE VINDEN.</p> <p>www.florahof.nl www.facebook.com/florahof.nl</p> <p>WE ZIJN U GRAAG BIJ HET EKHUIS: HOOFDWEG 73, EELDE</p> <p><small>Tel: 050-3094756 050-3095236 050-3095236 050-3095236</small></p>		<p>T.W.Ubels</p> <p>Burg. Legroweg 34 9761 TC Eelde</p> <p>tel: 050-3094756 fax: 050-3095236 www.tuincentrumflorahof.nl</p>

 Primera **Heerestraat 94, Roden,**
tel.: 050 5019378
Hoofdweg 87, Eelde,
tel.: 050 3093931

Ook maandagmorgen geopend vanaf 08.30 uur!

fair met flair

wereldwinkel

Hoofdweg 157a
9765 CB Paterswolde
Tel: 050-3091136

Programma IVN Eelde-Paterswolde najaar/winter 2015-2016

Voor bepaalde lezingen/excursies kan een geringe bijdrage worden gevraagd

Zondag 18 oktober. Paddenstoelenexcursie in De Braak of Vennebroek

In De Braak en Vennebroek komen meer dan 200 soorten paddenstoelen voor waaronder zeldzame zoals de Avondroodstekelzwam. Een boeiend gebied om een paddenstoelenexcursie te houden. Enthousiaste deskundige Henk van den Brink leidt ons rond op zondag 18 oktober van 10.00 uur tot ongeveer 12.00 uur. Start bij de hoofdpoot van De Braak. Voor het zien van bepaalde kenmerken is het handig om een spiegelkje en loep mee te nemen.

Zaterdag 7 november. Nationale natuurwerkdag Bollen poten in de Braak

Het aantal bloeiende bollen in De Braak is de laatste jaren vrij sterk afgenomen. Als je de verhalen van enige tientallen jaren geleden over De Braak leest, dan bloeiden daar in het voorjaar allerlei soorten bolgewassen zoals narcissen, krokussen, tulpen, hyacinten, zogenaamde stinzenplanten, die vroeger vaak werden gepoot op buitenplaatsen (o.a. stinzen in Friesland, havezaten in Drenthe, borgen in Groningen).

Natuurmonumenten heeft besloten om de soortenrijkdom in de Braak weer te herstellen door een groot aantal bollen van meerdere soorten te poten. Daarbij wordt uw hulp buitengewoon op prijs gesteld.

Alle mensen (volwassenen en kinderen) die het leuk vinden om aan deze plantactie mee te doen zijn op deze dag meer dan welkom.

De activiteiten beginnen om 9.30 uur en eindigen om omstreeks 12.30 uur. Er is koffie halverwege de arbeid en na afloop wacht u heerlijke erwtensoep.

Zondag 22 november

Gaszenexcursie naar het Zuidlaardermeergebied

Wanneer het in november niet hard vriest en er geen dikke laag sneeuw ligt, dan is er een grote kans dat er in het Zuidlaardermeergebied veel gaszen verblijven. Kolgaszen en brandgaszen vooral. Ook grauwe gaszen en Canadese gaszen zullen we aantreffen.

We fietsen bij Onnen de Onnerpolder in, naar het gemaal De Biks aan het Drentsche Diep. Vanaf een hooggelegen plateau hebben we een prachtig

uitzicht over het poldergebied. Na de Onnerpolder gaan we naar de Oostpolder bij Noordlaren. Het is bepaald niet onmogelijk een zeearend te zien die de ganzen zeker zal doen verschrikken.

Vertrek per fiets om 9.00 uur vanaf het Kampje (t.o. café Boelens) in Eelde. We hopen omstreeks 13.00 uur terug te zijn. Neem een verrekijker mee. Opgave bij Leo Stockmann, 050-3095304 of glstockmann@hotmail.com

Dinsdag 29 december

Snertwandeling in de omgeving van Lieveren

Zolang de snertexcursies goed bezocht blijven en gezellig zijn, gaan we ermee door. Voor dit jaar hebben we de omgeving van Lieveren uitgekozen als wandelgebied. In 2007 won Dorpsbelangen Lieveren de prijsvraag ‘Win je eigen dorpsommetje’, uitgeschreven door Landschapsbeheer Drenthe. De vereniging zette een wandeling uit en beschreef deze in een folder (te vinden op internet) door het beekdal van het Lieversche Diep en door de nabijgelegen bossen. De langste afstand is ca. 6 km. Na afloop van de wandeling gaan we een glaasje Glühwein drinken en snert eten. Kosten ca. € 10.- pp.

Vertrek per auto om 9.30 uur vanaf het Kampje (t.o. café Boelens) in Eelde. De excursie inclusief snert eten duurt ca. 3 uur.

Graag opgave bij Ynze de Boer, 050-3091875/ynzedeboer@hetnet.nl of bij Leo Stockmann, 050-3095304/glstockmann@hotmail.com
Opgave graag vóór 24 december.

Dinsdag 19 januari 2016

Lezing otters door Addy de Jongh

In 1989 werd de laatst in Nederland geziene otter (visotter) doodgereden. Daarmee gold deze marterachtige voor Nederland als een uitgestorven diersoort.

Addy de Jongh (bijna 60) voelde zich als student aan de RUG al aangetrokken tot de otter. De otter zou voor een groot deel zijn leven bepalen. Hij was betrokken bij de oprichting van het otterpark Aqua lutra in Leeuwarden, gaf vele lezingen (ook in het buitenland) en was betrokken bij het uitzetten van de otter in het wild. Omdat uitzetten alleen maar zin heeft als het leefgebied daarvoor geschikt is, speelde De Jongh ook daarin een adviserende rol. Voor zijn jarenlange inzet voor het welzijn van de otter werd hij in 2010 geridderd (ridder in de Orde van Oranje Nassau). Nederland kent inmiddels weer enkele gebieden waar de otter voorkomt. Een van die

gebieden ligt naast onze deur, de Onlanden, waar kortgeleden met behulp van webcams ook otterjongen zijn gesignaleerd. Met Addy de Jongh hebben we een otterexpert bij uitstek als spreker in ons programma.

Aanvang 20.00 uur. Ons Dorpshuis, Bähler Boermalaan 4, Paterswolde.

Dinsdag 26 januari en dinsdag 2 februari

Ger Brink, Sieds Rienks en Anne van der Zijpp verzorgen 2 avonden over "fotografie als extra dimensie voor natuurbeleving"

Liefde voor de natuur zit bij velen in het bloed. Flora, fauna en landschap heeft allemaal haar bekoring.

Velen koesteren de wens om datgene wat bewonderd wordt op een of andere manier vast te houden. Dat kan bijvoorbeeld in de vorm van het maken van foto's. Maar dan rijzen meteen vragen: hoe doe ik dat dan en welke apparatuur (en hulpstukken) heb ik nodig en welke omstandigheden beïnvloeden het maken van foto's?

Vanuit ons IVN organiseren we twee lezingen die op aspecten van natuurfotografie ingaan. Uitgangspunt is dat de lezingen voortkomen uit het enthousiasme van degenen die de lezingen verzorgen. IVN'ers Ger Brink, Anne van der Zijpp en Sieds Rienks hebben veel praktijkervaring. De lezingen zullen niet te theoretisch van aard zijn. Het gaat niet om een cursus 'Hoe leer ik fotograferen'. Voor de uitleg zal gebruikgemaakt worden van beamer en laptop.

Op de *eerste avond* vertellen Sieds Rienks en Ger Brink over hun ervaringen met digiscoping (digitale camera op telescoop), adapter en camera. Tevens komen een aantal praktische tips aan de orde rond nabewerking van foto's, onder andere het zogenaamde croppen (bijsnijden) en verscherpen.

Op de *tweede avond* vertellen Anne van der Zijpp en Ger Brink over hun ervaringen met digitale spiegelreflexcamera's en standaardlenzen. Welke camera gebruik ik, welke lenzen, moet ik wel of niet gebruik maken van teleconverters (een teleconverter is een negatieve lens die tussen camera en objectief wordt geplaatst en die brandpuntsafstand van het objectief vergroot en de beeldhoek daarbij verandert).

Aanvang beide lezingen 20.00 uur. Ons Dorpshuis, Bähler Boermalaan 4, Paterswolde

Donderdag 18 februari

Lezing stinzenplanten door Heilien Tonckens

“Vreugde van een vroege lente”, een mooie omschrijving van stinzenplanten. Kleurige tapijten van honderden bloeiende sneeuwkllokjes, scilla's en crocussen kondigen de lente aan. Vroeger alleen op oude buitenplaatsen, steeds vaker in particuliere tuinen. De belangstelling voor stinzenplanten is groeiend. De bekende heemplant deskundige Heilien Tonckens houdt een lezing over deze interessante plantengroep.

Wat zijn eigenlijk stinzenplanten? Waar komen ze vandaan? Welke soorten zijn er? Heilien besteedt ook aandacht aan het tuinieren met stinzenplanten. Zij is een boeiende en enthousiaste verteller met veel eigen ervaringen.

Aanvang 20.00 uur in Ons Dorpshuis, Bahler Boermalaan 4 in Paterswolde.

Dinsdag 1 maart

Lezing over vlinders door Geert de Vries

Geert de Vries is een IVN'er bij uitstek. Het verhalen over natuur en landschap is zijn leven. Niet voor niets wordt hij ook wel aangeduid als de Jac. P. Thijsse van Drenthe. In 2013 werd hij voor zijn jarenlange inzet bij het IVN benoemd tot Lid in de Orde van Oranje Nassau. Hij ging toen ook met pensioen. De Vries heeft talloze leraren van basisscholen en vrijwilligers opgeleid om les te geven over natuur en landschap. Hij is een allround natuurkenner, is natuurfotograaf en lid van de Wetenschappelijke Adviescommissie van het Drentse Landschap. In het gelijknamige tijdschrift schrijft hij artikelen (met prachtige foto's daarbij), o.a. over vogels, paddenstoelen en vlinders. Voor onze afdeling vertelt hij over het vlinderleven en zal daarbij zeer mooie foto's laten zien. U hoeft geen speciale vlinderliefhebber te zijn om toch van deze lezing te kunnen genieten!

Aanvang 20.00 uur. Ons Dorpshuis, Bähler Boermalaan 4, Paterswolde

Dinsdag 15 maart

Algemene ledenvergadering en natuurquiz

Na afloop van de vergadering wordt een natuurquiz georganiseerd onder leiding van Maaike de Goeij.

Aanvang 20.00 uur. Ons Dorpshuis, Bähler Boermalaan 4, Paterswolde

Activiteitenprogramma IVN Vries, 2015 – 2016

Voor het bijwonen van de lezingen vragen we een bijdrage van € 2

Vrijdag 16 oktober 2015. Bezoek aan het waterschap Noorderzijlvest.

We worden om 14.00 uur verwacht bij de rioolzuiveringsinstallatie aan de Burgemeester L.G. Legroweg 82 in Eelde. Einde bezoek: 16.00 uur.

Zondag 25 oktober 2015. Herfstbladeren aquarelleren voor volwassenen.

Zaterdag 1 november 2015. Herfstbladeren aquarelleren voor kinderen

Beide activiteiten o.l.v. Paul van der Veur. Van 14.00 – 17.00 uur bij “Plaats de Wereld”, Westerstraat 26, Vries.

Kosten € 5 p.p. Aanmelden bij Paul: tel. 050 4061871, of paulvanderveur@gmail.com

Zaterdag 7 november 2015. Natuurwerkdag in het Holtveen.

Ook dit jaar doen we mee met de Nationale Natuurwerkdag in samenwerking met Staatsbosbeheer en Landschapsbeheer Drenthe. Ook scouting Vries en stichting De Vriezer Holten doen mee. We gaan in het Holtveen e.o. opslag en boompjes verwijderen. Voor koffie, thee, soep en broodjes wordt gezorgd. Start om 9.30 uur bij de paardenstal aan het zandpad/ingang Holtveen. Einde: 14.00 uur. Aanmelding bij: Sipke Sikkes tel. 0592 543497, of sikkesvanelk@hetnet.nl

Dinsdag 17 november 2015. Lezing “Roofvogels rondom Vries”, door Willem van Manen.

Hij schrijft: “Toen ik als 12- jarige jongen eind jaren ’70 de omgeving van Vries verkende was de torenvalk veruit de meest algemene roofvogel. In een straal van 4 km. rond mijn huis wist ik 4 paren die broedden in oude nesten van zwarte kraaien. Haviken waren toen nagenoeg afwezig in Drenthe, maar herstelden zich allengs na het verbod op DDT. Zij namen snel toe en broedden uiteindelijk tot aan de rand van Vries. Dit had flinke gevolgen voor de kleine roofvogels die nogal eens ten prooi vielen aan de haviken. Momenteel is de havikstand weer gehalveerd, maar komen de kleinere roofvogels niet terug. Middels een nu 32 jarige studie van haviken in de Boswachterij Hooghalen probeer ik duidelijk krijgen welke factoren van invloed zijn op de omvang van de havik populatie en daarmee op de populaties van andere roofvogels. Aanvang van de lezing om 20.00 uur in het Dorpshuis “De Pan”, Vries.

Zaterdag 16 jan. 2016 Nieuwjaars/snertwandeling in de Hondstongen, Donderen.

Het beekdal van de Runslot is in de Hondstongen tussen Vries en Yde amper 100 m breed. Als door een wonder werd aan het eind jaren '60 bij de ruilverkaveling Vries zo'n 1,5 km van de oude Runslot gespaard en kreeg Het Drentse Landschap de kans om zich er over te ontfemen. Begin jaren '90 werd aan de NW kant van het terrein een natuurontwikkelingsproject gestart om de hoge zandgronden langs de beek hun oude functie terug te geven. De snelheid waarmee de natuur haar plek hier weer inneemt, verbaast zelfs de grootste optimist. Wist u dat Hondstong de oude Drentse naam voor Paardenbloem is? Er staan er vele. Start om 10.00 uur bij het startpunt van de route Het Drents Landschap aan het eind van de Veenweg. Snertmaaltijd om ong. 12. 00 uur bij eetcafé Hoving, Dorpsweg 8 in Donderen.

Dinsdag 16 februari 2016. Lezing: “Libellen, een zeer goed concept”, door René Manger.

Libellen zijn al 300 miljoen jaar op de wereld. Wat maakt deze dieren zo succesvol? In deze lezing zal duidelijk worden gemaakt, waarom libellen zulke goede overlevers zijn. Tijdens de (video)presentatie worden gedragingen van libellen uit enkele natuur gebieden getoond (o.a. de Drentsche Aa). Hoe heeft de libellenfauna zich na een periode van slechte waterkwaliteit in de jaren 50 ontwikkeld?

Dinsdag 22 maart 2016. Algemene ledenvergadering IVN Vries.

Na de pauze een lezing over Natuur en cultuurhistorie van het Groninger boerenland, door Leo Stockmann van IVN Eelde/Paterswolde. Een interessante lezing met mooie beelden van landschap, natuur en cultuurhistorische elementen. Het belang van Landschapsbeheer, incl. vrijwilligers en schooljeugd komt ook aan de orde.

Dinsdag 12 april 2016. Lezing over Tuinreservaten, door IVN

Hoogezand-Sappemeer (?).

Zaterdag 16 april 2016, excursie naar een paar Tuinreservaten in Vries van 10.00 – 12.00 uur.

Tijdens de lezing leer je hoe je je eigen tuin kunt omtoveren in een plek waar behalve jijzelf, ook kleine dieren zoals vlinders, vogels, egels graag komen. Van grijze stenen naar een groene oase. Dit kan een balkon, gevel- of achtertuin zijn: alles is goed. Wellicht kun je straks ook een officieel bordje “Tuinreservaat” aanvragen bij Vroege Vogels/tuinreservaten.nl! Bij de lezing leer je over de opbouw van de tuinbodem en de inrichting van de tuin. Welke

planten trekken welke dieren aan. Bij de excursie bezoeken we een paar Tuinreservaten in Vries die je beslist zullen inspireren zelf ook aan de slag te gaan. Startplaats: bij de vlindertuin aan de Eswal.

Zaterdag 23 april 2016. Plantenruilbeurs op het landgoed “Bosch en Vaart”.

Net als vorige jaar is de ruilbeurs weer in de prachtige tuin van “Bosch en Vaart”, Groningerstraat 32. Vanuit Vries, de 2^e afslag na het theekoepeltje rechtsaf. Vóór de brug weer rechtsaf. Parkeren langs het kanaal. Langs het huis van Greet Battjes naar de Oranjerie lopen. Vanaf 10.00 tot 12.00 uur staat de koffie klaar.

Bijzondere stoelen

In de berm van het fietspad Madijk langs het Omgelegde Eelderdiep heeft kunstenaar Ryan Horstman drie bijzondere stoelen laten plaatsen. U treft die al gauw aan als u vanaf Schelfhorst het fietspad naar Groningen neemt. Ga zitten, en geniet van een weids uitzicht over de Onlanden. Lenige personen zullen met een sprongetje de zitplaats op ca. 1 meter hoogte kunnen innemen, minder sprongkrachtigen moeten zich met een loodrecht laddertje (drie sporten) zien te redden.

Tekst en foto: Leo Stockmann

Nieuw meubilair in het Vlinderkampje

Een door de Werkgroep Vlinderkampje zelfgemaakte picknickbank (zie Groen voorjaar 2015, blz 19) en een nieuwe grote zitbank (gemaakt door Kok houtzagerij) stralen de vitaliteit van het Vlinderkampje uit. Een goede investering. Dat velen er gebruik van mogen maken. Een tweetal oudere, deels wat vergane, banken staan ook nog op het kampje. Ik zag er wespen aan knabbelen. Door het hout fijn te kauwen ontstaat een papierachtige stof, geschikt als nestbouw materiaal. Kijk dus wel even uit alvorens plaats te nemen.

Tekst en foto: Leo Stockmann

Over kleine kinderen en kleine beestjes

Toen onze oudste kleinzoon twee jaar oud was kon ik hem geen groter plezier doen dan naar het gedrag kijken van kleine beestjes zoals bijen die van bloem tot bloem vliegen. Later zochten we langs de rafelrand van Amsterdam en de Oeverlanden salamanders en hij mocht dan een salamander meenemen en de volgende dag terugbrengen naar de vindplaats. Omdat de rand van Amsterdam te ver is voor een oma in Vries om geregeld op te passen kregen de kinderen een allerliefste Indonesische "oppasoma". Zij had van huis uit angst voor alles wat kruipt en krioelt meegekregen. Onze zoon zag dat anders en ik moest zorgen voor tegengif. Angst voor klein kruipend spul is wijd verbreid.

In Engeland leerde ik vroeger dit oude gebedje (A Cornish Litany):
*From Ghoulies and Ghosties and long-leggetty Beasties
and all the things that go bump in the night
Good Lord, Deliver us.*

Mijn vertaling:

Van spoken en geesten en kriebel-poot beesten
en alle dingen die gaan hobbelen en slingeren in de nacht
Lieve Heer, Verlos ons.

Kleinzoon is nu elf jaar en ook tijdens de logeerpartij deze zomer moest ik op zoek naar kriebel-poot beestjes.

Nu had ik ooit op een plantenruilbeurs een stekje gekregen dat uitgroeide tot een flinke plant die alleen onooglijk kleine bloemetjes voortbracht. Toen ik besloot deze saaie plant maar eens op de composthoop te gooien, zat die vol met zweefvliegen en wilde bijen. Schoonheid zegt weinig over nut en ik besloot dat de plant mocht blijven. Deze zomer was het een grote bos knopig helmkruid en tot grote vreugde van kleinzoon zaten er wel vijftig rupsen op. Een doorslaand succes.

Determinatie met behulp van rupsenboek en internet leerde dat dit rupsen van een zeldzame nachtvlinder uit de uiltjesfamilie waren: de helmkruidvlinder (*Cucullia scrophulariae*). (Zie foto). Herkenbaar aan de tekening op het derde segment. De rups is netjes gemeld op waarneming.nl.

Intussen heb ik een aantal mooie jonge zaailingen van het knopig helmkruid. Liefhebbers kunnen die van ons krijgen. Deze zeldzame nachtvlinder verdient meer restaurants!

Tekst, tekening en foto: Wietske Jonker

(P.S. De rups is in voorgaande jaren ook gezien in de tuin van Agaath AB en in die van Anne van der Zijpp, zie Groen voorjaar 2014)

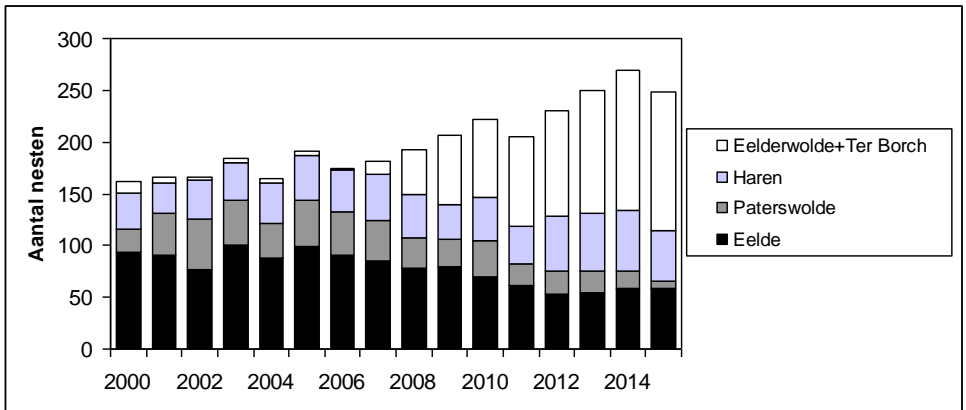

uitgebloeid en
aangevreten
knopig helmkruid

Huiszwaluwen in Eelde-Paterswolde

Zoals ieder jaar zijn ook dit jaar weer de nesten van huiszwaluwen in het werkgebied geteld. De teller bleef steken op 249. Dat is 21 minder dan vorig jaar. Er zijn grote verschillen in de aantalsontwikkeling in de verschillende deelgebieden. In Eelderwolde +Ter Borch waren er 134. Dat is 2 minder dan vorig jaar. Voor het eerst sinds 2006 is hier geen sprake van de duidelijke toename ten opzichte van het jaar ervoor. In Eelde zaten er 58, net zoveel als vorig jaar. In de andere twee deelgebieden, Paterswolde en de Meerweg te Haren, zaten minder vogels dan vorig jaar. Haren leverde 50 huiszwaluwen, een afname van 9 ten opzichte van 2014. De sterkste afname deed zich voor in Paterswolde. Hier zijn slechts 7 nesten vastgesteld. Vorig jaar waren het er nog 17. Het aantal vogels is dus meer dan gehalveerd.

Alle aantallen van de afgelopen jaren zijn weergegeven in een grafiek. Het aantal vogels in de bebouwde kom van Eelde-Paterswolde neemt al sinds 2005 af. De toename van het totale aantal in het gehele werkgebied komt vooral door gestegen aantallen in Eelderwolde +Ter Borch.

Joke & Jeroen Nienhuis en Ep de Boer

Vogeldrama: Sperwer slaat merel

Op 5 maart 2015 tegen drie uur waren Joke en ik getuige van een vogeldrama dat zich weliswaar elke dag in onze contreien afspeelt, maar daarvan zo nabij getuige te zijn, dat is wel iets bijzonders.

Bovenin de hulst in onze voortuin zat zoals zo vaak een van onze “huismerels” wat rond te kijken. Joke zag hem wel zitten maar besteedde er verder geen aandacht aan. Plotseling dook de vogel naar beneden, op slag gevolgd door een grote grijze flits. Er klonk een ijzingwekkende kreet. Ik zat van het raam afgekeerd, had nog niets gezien, maar door dat geluid schoot onmiddellijk door me heen dat hier een sperwer in het spel moest zijn. Beiden liepen we voorzichtig naar het raam en zagen op het platje voor het raam het tafereel waar de foto blijk van geeft.

De sperwer – een vrouwtje – had ons natuurlijk al lang in de gaten maar bleef roerloos zitten, één oog strak op ons gericht. Klaarblijkelijk weigerde zij zomaar haar pasverworven prooi op te geven. Aanvankelijk leefde de merel nog, maar door de knedende beweging van de klauwen gaf de vogel gelukkig snel de geest. Omdat de sperwer bleef zitten gaf me dit de gelegenheid mijn fototoestel van boven te halen, een positie te kiezen - opdat ik zo min mogelijk last had van de weerschijn van het raam - en af te drukken. Toen ik probeerde het zijraam te openen om nog een foto te maken (het kan immers

altijd nog beter) werd haar dit natuurlijk te veel en ze vloog in een flits weg met de prooi in haar klauwen.

Tekst en foto Sieds Rienks

Matig seizoen voor de kerkuil in 2015

Helaas was de opleving van de kerkuilenstand door een geweldige muizenexplosie van korte duur. Na een prima jaar 2014 volgde een matig seizoen in 2015.

Vele paartjes kwamen niet tot eileg of broeden. Andere wel, maar legden weinig eieren, waardoor het aantal uitgevlogen jongen per paar onder de 5 bleef. Van de circa 6 broedparen vlogen in totaal 15 kerkuiltjes uit. Vorig jaar waren dit er nog 34!

Gelukkig hadden we ook dit jaar weer weinig last van de steenmarter.

Van de web-cam wordt nog weinig gebruik gemaakt.

Op een enkele plaats hebben we een kast aangebracht, waardoor het aantal geplaatste kasten nu op zo'n 40 staat.

In de vele lege kasten troffen we wel af en toe een solitaire uil aan.

Door nog ontbrekende cijfers wellicht een volgende keer een uitgebreid overzicht van het aantal locaties en meer gedetailleerde informatie.

Willem Zandt

Otterpassage Eelderdiep

Het Onlandengebied is grotendeels moerassig en kent meerdere waterlopen (diepen en nieuw gegraven slenken). De otter zou zich hier thuis moeten gaan voelen was een van de ideeën bij de inrichting van dit waterbergings-annex natuurontwikkelingsgebied. En warempel, er zijn al uitwerpselen van de otter gevonden en via een webcam zijn er een paar otters in beeld gebracht. Groot was de opwinding toen onlangs via een webcam ook jongen zijn waargenomen. Het is logisch dat de otters bij het oversteken van een weg dat veilig moeten kunnen doen. Een van de locaties waar dat nu kan is bij De Horst tussen Peize en Eelde-Paterswolde. De nieuwe bruggen (auto's en fietsen gescheiden) over het Eelderdiep zijn voorzien van ottervriendelijke passages. De oplevering annex feestelijk opening m.m.v. schooljeugd van De Ekkel was op 20 mei. Jaren geleden is al een goede passage aangelegd onder de Groningerweg tussen Peize en Hoogkerk, t.h.v. het Langmameer.

Leo Stockmann

Kinderen van De Ekkel trekken een otter onder de fietsbrug door,
genodigden kijken toe foto Leo Stockmann

Turfmakerij in Paterswolde

Tot midden jaren '40 werd er turf gegraven, waar nu een grote parkeerplaats is achter supermarkt Albert Heijn, op een perceel grond van de familie Ubels. Onder een laag dekzand zat een pakket veen van uitstekende kwaliteit ter dikte van ongeveer 1 ½ m. Na het verwijderen van deze deklaag werd veen gestoken met een 'opleg', een langwerpige smalle schop, en hiermee op de rand van de kuil gelegd. Met een greep werden de turven dan naar het zetveld (droogveld) gedragen om te kunnen drogen. Na een paar keer omdraaien werden ze in zgn. ringen gezet: torentjes van turf. Zodra zij winddroog waren, werden ze onder een laag stro in een hoop bewaard.

Door de lage ligging werd er veel hinder ondervonden van het grondwater. Daarom was de onderste halve meter van de veenlaag niet geschikt om tot turf te steken. Deze laag werd gebruikt voor het maken van baggelturf: kleine rechthoekige turfjes. Het veen werd in stukken in een baggelbak gegooid. Dat was een houten bak van ongeveer 3x3 m. Daarin werd het gemengd met water fijn getrapt. Daarvoor droeg men klompstevens. Dat waren klompen, waarop met koperen spijkertjes een leren schacht was bevestigd. De zo ontstane modderbrij werd in een dikke laag uitgespreid. Na een aantal dagen drogen werden er -met plankjes onder de klompen- met een strepentrekker lijntjes over het baggelveld getrokken. Over deze lijntjes reed men vervolgens met een mes op wielstjes om de baggels in stukken te snijden.

Later werden ze opgenomen en gedroogd. De ontstane kuilen werden door de Gemeente Eelde gevuld met huisvuil. Dat werd later weer afgedekt met de dekgrond van de volgende kuil.

Drachten, juni 2015 Jan. S. Ubels

Naschrift

Dit door Jan Ubels naar mij opgestuurd artikelje vond ik de moeite waard om te bewerken voor Groen. Tijdens het project 'Dorp vol verhalen' (2012-13) hing een zeer grote foto van dit veengebied als kunstwerk tussen Vennerstraat, Nieuwe Akkers en Hoofdweg aan de westkant van het winkelcentrum tussen Sil's Mode en de retourette van 'AH'. Erop te zien was, hoe een aantal verveners hier destijds turf won. Bij de uitbreiding tot het huidige complex is deze foto verwijderd.

Cathrinus Schaafsma

Turf

Foto Internet

Zwaardrus in Spierveen en in het Vlinderkampje

Tijdens een inventarisatie van oever- en waterplanten van waterlopen in Spierveen op 11 juni door de Plantenwerkgroep troffen we een onbekende grasachtige soort aan. Na wat zoekwerk in plantengidsen bleek het om de Zwaardrus, *Juncus ensifolius*, te gaan. Volgens de literatuur vrij zeldzaam in het wild. Een leuke ontdekking dus. Maar mogelijk is de plant verwilderd vanuit een tuin.

Wat later kwam ik erachter dat Zwaardrus ook in de vijver van de bloementuin van het Vlinderkampje staat. Geplaatst in een mandje om uitbreiding tegen te gaan. Het bleek Ferry Wilkens, coördinator van de Plantenwerkgroep, te zijn die de plant daar heeft geplaatst. Ferry heeft ooit bij een tuincentrum in Groningen Zwaardrus gekocht, een mooie decoratieve soort, voor zijn vijver aan de Bunnerweg. Maar Zwaardrus bleek een enorme woekeraar, dus die moest worden ingedamd. Zo bracht hij een stuk ervan naar het Vlinderkampje. Wel in een mandje!

Leo Stockmann

Zwaardrus, rechts in de vijver van het Vlinderkampje foto Leo Stockmann

Vogelkijkscherm Onlanden aan de Madijk

Vanaf het pad aan de westzijde van het Omgelegde Eelderdiep, een paar honderd meter ten zuiden van de laan Stadspark tussen Peizermade en de Ter Borghlaan, heeft Natuurmonumenten een vlonderpad aangelegd die u een eindje het Onlandengebied inbrengt tot aan een kijkscherm. Je moet het weten, de toegang valt niet erg op. Langs het pad staat ook een bankje. Je ziet uit over moeras en open water. Een plekje om in alle rust van vogels te genieten. Tenminste dat deed ik op 6 april.

Leo Stockmann

Begin van het vlonderpad

foto Leo Stockmann

Natuurgids worden?

In januari 2016 start een nieuwe IVN natuurgidsen-opleiding, georganiseerd door de IVN afdelingen Aa en Hunze, Eelde-Paterswolde, Vries en Zuidlaren. IVN werkt aan een duurzame samenleving. Wij zijn ervan overtuigd dat we door mensen zelf in aanraking te brengen met de natuur, zij zich pas écht bewust worden van de waarde ervan. Daarom laten wij jong en oud de natuur van dichtbij beleven.

Met de opleiding krijg je een gedegen basiskennis van flora en fauna, ecologie en duurzaamheid. Tegelijkertijd leer je hoe je deze kennis kunt overbrengen op anderen, hoe je met een groep op stap gaat voor een excursie

en hoe je zo'n excursie voor alle deelnemers leuk maakt. Iedereen beleeft de natuur immers op zijn of haar eigen manier. De cursus is vooral bedoeld voor inwoners uit de regio Noord- en Oost Drenthe. Voorwaarde voor deelname is lid zijn of worden van het IVN en de bereidheid om actief mee te doen, b.v. als (jeugd-)gids of lid van een werkgroep.

Het is een uitgebreide opleiding, die 1,5 jaar duurt met gemiddeld elke maand twee theorielessen en een praktijkles. Behalve de lessen zijn er meerdere opdrachten die, individueel of in een groep, thuis gemaakt moeten worden. Het is een interactieve, boeiende opleiding, waarbij veel eigen inzet en inbreng wordt gevraagd. De opleiding wordt beloond met een landelijk erkend IVN diploma. De kosten voor de cursus bedragen € 325,-

Voor vragen over de opleiding kun je mailen naar: **ngonoorddrenthe@gmail.com**.

Op de site van IVN Eelde-Paterswolde is de **infolder** te downloaden.

Je kunt je ook alvast opgeven voor de informatiebijeenkomst die op 6 oktober om 19.30 uur zal worden gehouden in het Dorpshuis te Vries, Nieuwe Rijksweg 4, 9481 BD Vries.

KNNV en IVN nader tot elkaar

Van oudsher zit er verschil in beide verenigingen. De KNNV onderzoekt de natuur en rapporteert daarover, en het IVN doet veel aan educatie. De KNNV zou ook wat elitairder zijn. Beide verenigingen hebben een landelijk bestuur en kennen lokale/regionale afdelingen. Maar de tijden veranderen. Op regionaal/lokaal niveau zijn de verschillen veelal al vervaagd en heeft men her en der toenadering tot elkaar gezocht, mede ook omdat het moeilijk is het ledenbestand op peil te houden. Samen zijn we sterker is de gedachte.

In mei 2015 verscheen een landelijke gezamenlijke notitie (contourennota) van KNNV en IVN 'Samen op weg naar een nieuwe organisatie'. Daarin wordt de verwachting uitgesproken dat samenwerking een grote meerwaarde

kan hebben omdat we elkaars sterke punten kunnen verbinden tot een hoge kwaliteit van natuureducatie, natuurstudie en natuurbescherming. Richting de overheden kan een grotere organisatie ook een krachtiger positie innemen.

Komt er een fusie tussen beide verenigingen? Dat is nog te vroeg om daarover te praten, maar is ook niet ondenkbaar. In onze regio zijn meerdere IVN afdelingen en de stad Groningen kent een KNNV afdeling. Van enige samenwerking is al wel sprake tussen de KNNV afdeling Groningen en IVN afdeling Groningen-Haren; ook in Assen is er tussen de afdeling IVN en afdeling KNNV al sprake van enige samenwerking (o.a. een gezamenlijke Nieuwsbrief). Van onze IVN afdeling zijn meerdere leden ook lid van de KNNV afd. Groningen. Afdelingen van IVN en KNNV kunnen op de nota reageren. In het najaar is er een volgende stap in het proces. De contourennota is te vinden via www.ivn.nl.

Leo Stockmann

**Arends
Coiffures**

— HAIR DESIGN —

tel. 050 - 309 45 50
Hoofdweg 217, 9765 CG Paterswolde

Schoonheidssalon
Nailstudio

Tuin Centrum
Fa. W. Rutgers
Sterk in het groenewerk

- Voor al uw kamer en tuinplanten
- Levering van alle soorten bloemwerken

Hoofdweg 242
Paterswolde
tel: 050-3091749

E. ROLFES

Hoofdweg 176, Paterswolde
tel.050 - 309 24 91

Ruime sortering:
Hengelsport - Voeders - Zaden
Dierbenodigdheden
Laarzen - Yvietzes klompen, enz.

PROFILE
DE FIETSSPECIALIST

Mulder

Hoofdweg 92, Eelde, Tel. (050) 3091321
www.profilemulder.nl

**Ook op zondagen
bent u welkom.**

Albert Heijn, Hoofdweg 202 in Paterswolde
is elke zondag open. Dus wandel gerust
bij ons binnen. U bent van harte welkom.

**Elke zondag zijn we open
van 11.00 tot 18.00 uur.**

Albert Heijn, Hoofdweg 202, Paterswolde.

Gewoon bij Albert Heijn.

Onze werkgroepen bestaan uit de volgende medewerkers:

- Vogels:** P.Feenstra, M.Hols, J.Kadijk, B.van Manen, J.Meeder, J.Nienhuis-Poel, A.J.Pot-Ellen, S.Rienks, L Stockmann, W.Zandt, A.van der Zijpp, A.Smeenge, N.Smeenge, J.Bokma, J.Nienhuis, G.Brink.
Afdeling Vries: H.Eggenhuizen, J.Fekkes, K.Bouwer, M.van Nieff, B.Visch, A.H.v.d.Meulen
- Planten:** T.v.d.Berg, Y.de Boer, F.Nijdam, L.Bierdrager, J.Eilander, L.Odding, R.Douma, L.Stockmann, J. v.d. Werff, W.Kramer, F.Wilkens, M.de Goeij.
- Publiciteit:** T.v.d. Berg, L.Stockmann, Y.de Boer.
- Brom:** A AB, E.de Boer, T.v.d. Berg, W. Kramer, W.Jonker-ter Veld.
- Jeugd:** A.AB, T.v.d. Berg, J.Eilander, M.Loenen, R.Hiemstra, G.Rietema, M.de Boer, A.J.Pot-Ellen, F.Puik, N.Smeenge, A.van den Berg van Saparoea, D.Buist. P.Feenstra, J.van der Werff.
- Natuurlijke Historie:** Combinatie Ol Eel/IVN
J. Eilander, Y de Boer, F.Nijdam, A.Trox, G.Rietema, J. Arends, C.Schaafsma, J.K.Westerhof..
- Vlinderkampje:** T.v.d. Berg, R. Douma, A. Zoon, M.de Goeij, M.Wilkens, F.Nijdam, B.v.d.Velde, A.v.d.Zijpp, Y.de Boer, J. v.d. Werff, W.Hoekema, L. Bierdrager, J. Steyvers, W.Kramer, J. Eilander, L.Odding, F.Wilkens.
- Vormgeving Groen:** Gerbrig Rietema: rietema@planet.nl
- Redactie Groen:** Leo Stockmann: glstockmann@hotmail.com
Ynze de Boer: ynzedeboer@hetnet.nl
- Distributie Groen:** Lideke Jorritsma
- Advertenties:** Jan van der Werff
- Site:** <http://www.ivn.nl/eeldepaterswolde>
- Websitebeheer:** Henk von Eije, Maaïke de Goeij, Aafke Pot-Ellen.